

Helsingfors/Mariehamn 21.12.2016

Nr 29/16

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
9.11.2016, nr 136/2016.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av landskapslagen om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål, antagen av lagtinget 9.11.2016.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Genom landskapslagen görs rikets lag om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen (FFS 1292/2015, nedan rikslagen) med vissa avvikelser tillämplig i landskapet. I landskapslagen görs även andra kompletteringar och ändringar främst i syfte att implementera Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/60/EU om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Enligt 18 § 11 punkten i självstyrelselagen har landskapet behörighet att lagstifta om fornminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål i landskapet. Stadgandet skall enligt förarbetena till lagen avse rätt att lagstifta om förbud mot utförelse av där nämnda föremål till utlandet och mot att föra dem till riket (RP 73/1990 rd s. 66). Landskapslagen om skydd för kulturhistoriskt värdefulla föremål (ÅFS 58/1986) innehåller bestämmelser om utförelse av vissa kulturhistoriskt värdefulla föremål. Genom en ändring (ÅFS 13/1993) av lagen utvidgades landskapslagens tillämpningsområde till att även

Postadress:

Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon:

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:

Annegatan 22 A 3
00100 HELSINGFORS

omfatta utförsel till övriga delar av landet samt till att gälla begränsning av utförsel till utlandet av föremål som hör till det nationella finska kulturarvet. Högsta domstolen fann i utlåtande 24.2.1993 över nämnda lagändring att landskapets behörighet innefattar rätt att stadga om begränsningar i rätten att använda och inneha kulturhistoriskt värdefulla föremål förutsatt att begränsningarna inte förhindrar en normal, skälig och förnuftig användning av föremålen. Högsta domstolen fann att hinder för landskapslagens ikraftträdande inte förelåg. Med anledning härav föranleder landskapslagens 1 § 2 mom. och 1a § inte anmärkningar i behörighetshänseende.

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag tillkommer riket enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt. I grundlagens 15 § anges att vars och ens egendom är tryggad. Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för kulturarvet. Strävan att bevara kulturarvet har ansetts utgöra en godtagbar grund för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 47/1998 rd), varför landskapslagstiftningen i detta hänseende inte föranleder några kommentarer från Ålandsdelegationens sida.

Landskapslagen och den antagna rikslagen begränsar utförsel av kulturhistoriskt värdefulla föremål samt reglerar förfarandet vid återlämnandet av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen. Dessa bestämmelser kan beröra utrikeshandeln, som utgör riksbehörighet enligt 27 § 12 punkten i självstyrelselagen. Rätten till begränsningar i fråga om utrikeshandeln av andra orsaker än handelspolitiska, ska emellertid, enligt motiven till självstyrelselagen (RP 73/1990 rd sid. 75), bedömas utgående från det rättsområde som åtgärden i sakligt hänseende närmast hänförs till. Till den del föreliggande landskapslagstiftning reglerar import och export är bestämmelserna att hänföra till landskapets behörighet enligt 18 § 11 punkten i självstyrelselagen.

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar tillkommer landskapet jämlikt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen. Bestämmelser om landskapsregeringen som tillståndsmyndighet finns i 3 § i den gällande landskapslagen. Till nämnda paragraf fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket det även ankommer på Ålands landskapsregering att utfärda exporttillstånd för kulturföremål enligt rådets förordning om export av kulturföremål. I fråga om detta moment hänvisar Ålandsdelegationen till det som sägs i föregående stycke. I landskapslagens 8b § anges att de förvaltningsuppgifter som enligt 3 § i rikslagen ankommer på en central myndighet ska på Åland skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen hänförs till uppgifter inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringens förvaltningsuppgifter gäller då återlämnandet av olagligt bortförda kulturföremål som finns i landskapet eller som olagligt förts ut ur landet. Rikslagens bestämmelser förutsätter härvid även kontakter med medlemsstaterna i

Europeiska unionen och med Europeiska kommissionen. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt utgör förhållandet till utländska makter riksbehörighet, med beaktande av bestämmelserna i lagens 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. Enligt Ålandsdelegationens bedömning är bestämmelserna i landskapslagens 3 § 3 mom. och 8b § förenliga med självstyrelselagens 9a kap.

Enligt rikslagens 4 § ankommer det på tingsrätten att besluta efter skriftlig ansökan av en annan medlemsstat i Europeiska unionen om återlämnande av ett kulturföremål som finns i Finland och som olagligen förs bort från territoriet för medlemsstaten i fråga. Detta stadgande gäller, liksom rikslagens bestämmelser om säkringsåtgärder, rättsväsendet, som utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkt. Detta har beaktats i landskapslagens 8c §

Bestämmelsen om ändringssökande i landskapslagens 9 § överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

Straffstadgandet i landskapslagens 10 § kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Landskapslagen avser en ytterligare implementering av EU-direktiv. Med anledning härav konstateras att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagens förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare